

propter fundamentum Ecclesiae. Fundamento comparatur propter humilitatem, propter compassionem, propter secreti sive solitudinis amorem. »

XV

MARIAE AFFLICTIO IN FILII SUI PASSIONE.

1° ILLIUS IN FILII PASSIONE DOLOR.

O vos omnes qui transitis per viam, attendite et videte si est dolor sicut dolor meus. (Jer. lament. I, 12).—Allegorice, multi hæc adaptant Christo peccata urbis et orbis luenti, matrique ei compatienti; utriusque enim dolori nullus fuit similis. Nam, ut ait ethicus: « Pulsus doloris est amor ». Ut scias quanta sit febris et calor, tangis et tentas pulsum: ita, ut scias quantus fuerit dolor Christi et Virginis, cogita quantus fuerit utriusque amor tum mutuus, tum erga omnes homines. Nam mensura et « ulna doloris, amor. » Quantus amor, tantus dolor; et vice versa quantus dolor, tantus amor. Ratio a priori est, quia quantum quis amat bonum aliquod, tantum odit malum illi oppositum, tantumque dolet si illud ei infligatur.

Quantum ergo virgo amavit Christi salutem et vitam, tantum doluit de ejus cruciatu et morte.

Magna est enim velut mare contritio tua. (Jerem. lament. II, 13). — Allegorice, multi hæc adaptant Christo, ob peccata nostra, atrocissima in cruce patienti, et matri ei compatienti: magna enim velut mare fuit contritio tua, o Christe et o Virgo, quæ vere poteris dicere cum Noemi: *Nolite me vocare Noemi (id est pulchram), sed vocate me Mara (id est ama-*

XII
361
1XII
376
1

ram), quia amaritudine replevit me omnipotens. (Ruth. 1, 20.) Pariter vocate me Mara, non Mari a.

(Vide etiam supra XVI. 77. 2.)

2° EJUS AFFLICITIO FUIT UNA EX CAUSIS TRISTITIÆ QUAM
CHRISTUS IN HORTO PASSUS EST.

XV
568
1

Cœpit contristari et mœstus esse. (Mat. XXVI 37) —
Quarta causa fuit afflictio matris suæ præsertim dum
cruci astaret : dolores enim filii quasi gladii trans-
fixerunt animam matris, et ex ea in ipsum Christum
reflexi sunt : summa enim ipse dolebat matrem
suam adeo affligi propter se. Verum has cœterasque
omnes tristitias animo premebat et superabat
Christus, sed hanc unam in horto discipulis suis
ostendit.

3° AN INTERFUERIT EJUS FLAGELLATIONI.

XV
607
2

Jesus autem flagellatum tradidit eis. (Mat. XXVII.
26).— S. Brigitta tradidit B. Virginem interfuisse fla-
gellationi Christi, ejus dolor et mœror mirum in mo-
dum auxit dolorem Christi. Porro, modum et atrocita-
tem flagellationis Christi ita ex revelatione B. Virginis
describit S. Brigitta, lib. I *Revel.*, cap. x :

« Deinde ductus ad columnam personaliter se
vestibus exiit. Personaliter ad columnam manus
applicuit, quos inimici sine misericordia ligaverunt.
Alligatus autem nihil omnino operimenti habebat,
sed sicut natus est, sic stabat et patiebatur erubes-

centiam nuditatis suæ. Consurrexerunt autem ini-
mici ejus, qui, fugientibus amicis suis, unde astabant
et flagellabant corpus ejus ab omni macula et peccato
mundum. Ad primum igitur ictum, ego quæ astabam
propinquius, cecidi quasi mortua, et resumpto spi-
ritu vidi corpus ejus verberatum et flagellatum usque
ad costas, ita ut costæ ejus viderentur. Et quod
amarius erat, cum retraherentur flagella, carnes
ipsis flagellis sulcabantur. Cumque filius meus totus
sanguinolentus, totus sic lacertus stabat, ut in eo
non inveniretur sanitas, nec quid flagellaretur, » etc.

Et lib. IV. cap. LXX : « Deinde, jubente lieto-
re, seipsum vestibus exiit, columnam sponte amplectens
recte ligatur, et flagellis aculeatis, infixis aculeis et
retractis non evellendo, sed sulcando totum corpus
ejus laceratur. Ad primum igitur ictum, ego quasi
corde percussa, sensibus abducor, et post tempus
evigilans, corpus ejus laceratum video ; toto enim
corpore nudus erat cum flagellaretur. »

4° ASTITIT CRUCI EJUS.

Erant autem ibi mulieres multæ. (Mat. XXVII. 55.)
— Inter quas præcipua erat B. Maria, mater Jesu :
hujus enim comites et asseclæ erant cœteræ, ait
Euthymius ; de qua ait Joannes, cap. XIX, 25 ; *Stabat
autem juxta crucem Jesu mater ejus.*

Stabat sustinens omnes dolores compatiendo,
quos Jesus sustinebat patiendo, idque simili con-
stantia et fortitudine. Unde S. Antoninus, part. IV
Theolog., tit. XV, cap. XLI, § 1 : « Stabat, ait, Virgo
ita divinæ voluntati conformis, quod (ut Anselmus
12.

XV
637
2

ait) si oportuisset ad implendam secundum rationem voluntatem Dei, ipsa filium in cruce posuisset ac obtulisset; neque enim minoris fuit obedientiæ, quam Abraham, etc. Denique gladius illius animam pertransivit: illa tamen modestiæ metus non transivit.»

5° QUINTUS EJUS HUIC FUIT DOLOR.

XV
637
1

Erant autem ibi a longe mulieres multæ, inter quas... (Ibid.)—Quam ingens fuerit ejus dolor, indicat Damascenus lib. IV *de Fide*, cap. xv, dicens: «Virgo partus dolores quos effugit pariens, illos tempore passionis sustinuit.» Et S. Anselmus, *de Excellent. Virgin.* cap. v: «Quidquid crudelitatis, ait, inflictum est corporibus martyrum, leve fuit comparatione tuæ passionis, o Virgo.» Et S. Laurentius Justinianus, *de Agone Christi*, cap. II: «Clarissimum, ait, passionis Christi speculum effectum erat cor Virginis.» Et cap. XVIII: «In corpore filius, in mente erat genitrix crucifixa.»

Et S. Bernardus, serm. in illud Apoc. cap. XII, *Signum magnum*: «Tuam, ait, Virgo, animam pertransivit vis doloris, ut plusquam martyrem non immerito prædicemus, in qua nimirum corporeæ sensum passionis excesserit compassionis affectus.»

6° QUA MENTIS CONSTANTIA.

XV
638
1

Mulieres multæ a longe inter quas.. (Ibid.)—De constantia vero B. Virginis ita ex antiquis monumentis scribit Metaphrastes ad diem 13 augusti, et ex eo Baronius, anno Christi 34, cap. XI:

«Dicunt hi qui de his rebus tractarunt eam ab initio usque ad finem se fortiter atque constanter gessisse, honeste quidem et non indecore utentem motu animi, factis etiam ostendens se esse matrem: sed matrem omnino illius qui motum animi certis finibus continuit: Mortuumque videns filium, eo motu animi usa est ut oportuit; quin etiam in eo de cruce deponendo maternis manibus inservivit; et clavos qui extrahebantur in sinu suo accepit, et membra illius amplexa est, partim quidem ulnis astringens, partim quidem suis lacrymis plagas emundans; deinde tota toti corpori circumfusa: ecce tibi ab omni sæculo præfinitum mysterium ad finem usque venit, o domine, placida voce dicit. Et Josepho in manus tradens sudarium, ait: Tibi autem deinceps curæ erit, ut sepulturæ tradens, hoc eum honeste componas, myrrha condias et ei justa facias.»

7° FUIT MARE DOLORUM IN PASSIONE CHRISTI.

Quando circumdabat mari terminum suum (Prov. VIII. 29.)—S. Epiphanius nomen Maria autumat dici quasi מֵרְיָם *môr iam*, id est myrrhi maris, quia scilicet ipsa myrrham maris passionem Christi assistens cruci, pectore suo sustinuit et conclusit, juxta illud Cant. I, 12: *Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi, inter ubera mea commorabitur.* Itaque fuit magnum mare dolorum ipsius, majus fuit mare amoris ejusdem in Deum et homines. Quocirca mare amoris in se conclusit et quasi absorpsit mare doloris.

V
236
2

8° FUIT PURA SIMUL ET CRUICI AFFIXA.

X
395
2

Luminare quod minuitur in consummatione. (Eccli. XLIII. 7.) — *Maria* hebraice idem est quod *Myrrha* vel amaritudo maris, quæ symbolum est pœnitentiæ et crucis, quam B. Virgo tota vita subiit, præsertim astans Christo crucifixo, ut nos doceret, matrem puritatis et castitatis esse pœnitentiam et mortificationem.

9° MULTOTIES MARTYR FUIT.

VII
529
2

Fasciculus myrrhæ dilectus meus mihi; inter ubera mea commorabitur. (Cant. I. 12.) — Tertius sensus, principalis: B. Virgo adstans cruci, filium suum Christum crucifixum, velut fasciculum myrrhæ toto orbe obtulit Deo patri in holocaustum, pro redemptione totius mundi, sicut Abraham obtulit suum Isaac. Eadem post Christi mortem et ascensionem ejus tormenta cordi alligata, imo insculpta gestans, assidue summo doloris, amoris et devotionis sensu ruminabat, nec tantum ruminabat, sed et reipsa imitabatur omnes persecutiones judæorum, omnesque adversitates fortiter sustinens, ac lacrymis, compunctioni ac mortificationi assidue vacans, qua proinde mirificas Dei gratias et dona obtinere meruit, uti ipsa revelavit S. Brigittæ.

Hac de causa Calvariam et loca passionis Christi crebro et devotissime obibat: ipsa enim omnia tormenta Christi vehementissime sensit compatiendo, quæ mundus patiendo, idque non semel ut Christus sed per omnem vitam. Ipsa enim longe magis ama-

bat Christum quam seipsam. Unde longe malisset ipsa pati omnia tormenta Christi, quam videre Christum suum eadem patientem. Multoties ergo ipsa fuit martyr, juxta illud S. Simeonis ad ipsam vaticinium: *Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.* Luc II. 35. Ita Rupertus.

10° FUIT PLUS QUAM MARTYR.

Tuam ipsius animam pertransibit gladius. (Luc. II. 35.) — S. Ildephonsus, serm. 2: in *Assumpt.*: « B. Virgo, ait, plusquam martyr fuit, quia in animo non minus amoris quam mœroris est intus gladio vulnerata. » Additque: « Candidior inter martyres, quia in anima passa. »

XVI
78
1

Sic et S. Bernardus, serm. in illud Apoc. XII, *signum magnum apparuit*: « Tuam, inquit, animam pertransibit vis doloris, ut plus quam martyrem prædicemus, in qua nimirum corporeæ passionis sensum excesserit compassionis affectus. »

S. Bernardinus Senensis, tom. II, serm. 61, art. 3, cap. II: « Tanquam, ait, fuit dolor Virginis quod, si inter omnes creaturas divideretur, omnes subito interirent. »

Denique vim hujus gladii et doloris in Virgine, fuse et pathetice enarrat S. Brigitta, in *serm. Angelico*, cap. 17 et 18.

Stabant autem juxta crucem Jesu mater ejus. etc. (Joan. XIX, 25.) — Sophronius apud S. Hieronymum, serm. *de Assumpt.* B. Virginem vocat martyrem, imo plusquam martyrem: « Quia, inquit, mente

XVI
615
1

passa est, plusquam martyr fuit. Nimirum et ejus dilectio amplius fortis, quam mors fuit, quia mortem Christi suam fecit. » Sic et S. Ildephonsus, serm. 2 *de Assumpt.* : « Plus quam martyr fuit, quia in animo non minus amoris quam mœroris fuit : est intus gladio vulnerata : parata enim stetit, si non deesset manus percussoris, beata Dei genitrix jure plusquam martyr, mater est quæ nimio amore vulnerata testis extitit Salvatoris, et pro mœrore in animo cruciatum sustinuit passionis. » Hæc Ildephonsus.

S. Anselmus, lib. *de Excellent. Virgin.* cap. v. Quidquid, ait, crudelitatis inflictum est corporibus martyrum, leve fuit, aut potius nihil comparatione tuæ passionis, quæ nimirum sua immensitate transfixit cuncta penetratio tua tuique benignissimi cordis intima ; et utique, pia Domina, non crediderim te potuisse ullo pacto stimulos tanti cruciatus, quin vitam amitteres sustinere nisi ipse spiritus vitæ, spiritus consolationis, spiritus scilicet duleissimi filii tui, pro quo moriente torquebaris, te intus doceret non esse mortem eum absumentem, sed magis triumphum omniâ ei subjiicientem, quod in ipso fieri coram moribundo videbas. »

S. Bernardus, *in lament. B. Mariæ* : « Nec lingua, ait, poterit loqui, nec mens cogitare valebit, quanto dolore afficiebantur pia viscera Mariæ. Nunc solvis, Virgo, cum usura, quod in partu non habuisti a natura. Dolorem pariendo filium non sensisti, quem millies replicatum filio moriente passa fuisti. »

11° PASSA EST PLUSquam MARTYRES ET MORTALES
CÆTERI.

Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem, etc. (Cant. VIII, 7.) — Tertius sensus, principalis : B. Virgo passa est plusquam martyres et mortales cæteri, imo aliquo modo plus quam Christus ; nam post mortem Christi, in qua finita est Christi passio, ipsa usque ad ejus resurrectionem in continuis et acerbissimis fuit doloribus, imo per omnem vitam revolvens dolores Christi, iis mire cruciabatur. Ad hæc a Judæis in odium Christi multa perpessa est, imo omnes christianorum afflictiones, persecutiones, lapsus, ipsa quasi omnium mater compatiendo intime sensit, dicebatque cum Paulo, II *Corinth.*, XI, 28 : *Præter illa quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur, et ego non infirmor ? Quis scandalizatur, et ego non uror ?*

Sed hæc omnia ne vel hilum charitatis extinguere, potuerunt, imo potius eam auxerunt, et quasi flabella accenderunt, idque continuo per 23 annos ; quibus Christo supervixit : anno enim ætatis 72, finem patiendi æque ac vivendi fecit, ut habet doctiorum theologorum et chronologorum sententia. Ipsa pariter dedit omnem substantiam pro charitate Christi, *primo*, quia instar Christi se et omnia sua Deo ex amore dicavit, *secundo*, quia Christum suum, qui erat tota ejus substantia, Deo Patri in cruce ceu holocaustum obtulit ; *tertio*, quia omnes suas facultates Ecclesiæ dedit et in pauperes distribuit : paupertatem enim professa, cum primis fidelibus et virginibus in communi vixit, et vitam religiosam egit, uti dixi *Actor.* IV, 32.

Denique omnia jam dicta prae omnibus competunt humanitati Christi a Verbo assumptae, uti jam saepius monui: ipsa enim prima et propria est sponsa Verbi, per quam animae fidelium eidem despondentur; ac proinde ipsa summe amat Verbum, et summe amatur a Verbo; nec hunc ejus amorem vincere potuerunt flumina tormentorum, quae in passione et cruce subiit.

12° FUIT VERE MULIER FORTISSIMA ET REGINA
MARTYRUM.

VI
490
2

Mulierem fortem quis inveniet? (Prov. XXXI. 10.) — Tropologice, mulier fortis, imo hervina omnium fortissima, ac martyrum princeps et regina est B. Virgo, quae, ut ait S. Bernardus, *serm.* 9 inter parvos: « Adeo fortis fuit, ut illius serpentis caput contereret, cur a Domino dictum est: *Inimicitias ponam inter te et mulierem, et inter semen tuum et semen illius: ipsa conteret caput tuum.* Quocirca B. Maria est margarita, quae omne pretium superat: pluris enim valet quam omnes angeli et homines mundusque universus, et, ut ait S. Augustinus: « Ornamenti sui ipsa pretium est. » Quae recte unio dicitur, quia sibi suaeque carni, et consequenter toti generi humano Filium Dei, et comitanter totam SS. Trinitatem univit et copulavit in perpetuum. »

Idem S. Bernardus, *serm.* 2 super *Missus est*: « Cui, ait, haec victoria (contriti serpentis) servata est nisi Mariae? Quam vero aliam Salomon requiebat, cum dicebat: *Mulierem fortem quis inveniet?* Noverat quippe sapiens hujus sexus infirmitatem,

fragile corpus, lubricam mentem: quia tamen et Deum legerat promississe, et ita videbat congruere, ut qui vicerat per feminam, vinceretur per ipsam; vehementer admirans aiebat: *Mulierem fortem quis inveniet?* quod est dicere: Si ita de manu feminae pendet et nostra omnium salus, et innocentiae restitutio, et de hoste victoria, fortis omnino necesse est ut provideatur, quae ad tantum opus possit esse idonea. Sed *mulierem fortem quis inveniet?* At ne hoc quaesisse putent desperando, subdit prophetando: *Procul es de ultimis finibus pretium ejus,* hoc est, non vile, non parvum, non mediocre, non denique de terra, sed de caelo; nec de caelo proximo terris pretium fortis hujus mulieris, sed a summo caelo egressio ejus. »

13° MARTYRIUM MORTALE NON SUBIIT.

Tuam ipsius animam pertransibit gladius. (Luc. II, 35.) — Nonnulli, teste Amphiloquio, opinati sunt B. Virginem vere per gladium martyrio coronatam obiisse; sed hoc est contra omnem historiarum fidem. (Vide supra: *QUIS GLADIUS ANIMAM EJUS PERTRANSIERIT.*)

XVI
77
1

14° AN PASSA SIT SPASMUM.

Sabant autem juxta crucem Jesu mater ejus, etc. (Joan. XIX, 25.) — Quæres, quid de spasmo B. Virginis sentiendum?

Respondeo: B. Virginem spasmus, id est deliquium animi, passam esse, indeque corruisse in ter-

XVI
615
2

ram et ingenti dolore, dum primum Jesum in cruce pendentem aspexit, tradit S. Brigitta, lib. I. *Revelat.* cap. x et lib. VI, cap. LXX; S. Bonaventura, in *Medit. vitæ Christi*, cap. 77 et 79; S. Bernardus, in *Opusc. de Lament. Virgin.*

Favent S. Augustinus, *epist.* 58; Laurentius Justinianus, *de Triumphali agone Christi*, cap. XXI; Dionysius Carthusianus hic, Daniel Mallorius, *de Stigm. sacræ sindonis*, cap. XVII, ad finem. Confirmant id ipsum primo, ex eo quod nonnulli chorographi terræ sanctæ scribunt in via calvariæ templum esse jam dirutum, quod nunc est stabulum equorum Turcarum, diciturque *Sancta Maria de spasmo*, quod ibi corruerit exanimata Virgo, videns filium suum in cruce in via illa quæ vulgo amaritudinis dicitur. Secundo, quod Cajetanus, in *Opuscul. de Spasmo virgin. Mariæ* in fine t. II opusculorum, refert celebratam esse festivitatem spasmi Virginis cum octava, et qui celebrabant, petierunt a summo pontifice indulgentias.

Ex adverso, B. Virginem deliquium passam esse negat Maldonatus hic, qui asserit contrarium dicere esse errori affine, Cajetanus, Jansenius, Toletus, Christophorus a Castro, *de Deipara*, cap. XVI; Medina, III *part., quæst.* XXVII; Molanus, lib. IV, cap. VIII, *de Imagin.*, Suarez, III *part. quæst.*, XXVII, *disp.* 4, sect. 3. Probant id tum ex ratione conformitatis voluntatis ejus cum divina, per quam volebat filium suum pro humani generis redemptione mori; tum ratione constantiæ et fortitudinis animi, qua ipsa prædita erat; tum etiam ratione decentiæ ejusdam, quam decuit virginem servare; non enim, inquiunt Cajetanus Suarez et Toletus, conveniebat matrem Dei corporales quosdam defectus habere aut aliquid dissonum et

indecorum in ratione esse; gratius enim erat quod compateretur secundum rationem quam secundum partem sensitivam.

Hæc sententia verior et B. Virgine dignior videtur. Si quis tamen priorem sententiam sequi malit, dicat cum Salmerone, lib. X, tract. 41, beatam Virginem principio erectæ crucis ex doloris vehementia in terram corruisse, postea vero, resumpto animo, semper stetisse, ut ait hic Johannes. Rursum dicat spasmus hanc non illam a se alienasse ut rationis esset impos; hoc enim fuisset indecens; sed tantum mentem a sensibus abstraxisse, ut virium defectu in terram laberetur; idque factum ipsa non invita, sed permitte, ut suum erga Christum eximium amorem, indeque dolorem, hominibus testaretur. Simili enim modo Christus in horto assumpsit passiones pavoris, tædii et angoris, ut sudaret sanguinem, hæ ergo passiones Christo, ac B. Virgini erant voluntariæ, et sponte assumptæ, vel permissæ. Uterque enim liber erat a concupiscentia, ac plenum passionum suarum habebat dominium, æque ac habuit Adam per justitiam originalem in statu innocentæ.

Audi S. Ambrosium, *serm. de Institut. Virgin.* cap. VII: « *Stabat ante crucem mater, et fugientibus viris stabat intrepida. Videte utrum pudorem mutare potuerit mater Jesu, quæ animum non mutarit. Spectabat piis oculis filii vulnera, per quem sciebat omnibus futuram redemptionem: stabat non degeneri mater spectaculo, quæ non metueret peremptorem: pendebat in cruce filius, mater se persecutoribus offerebat; noni gnara mysterii fuit, quod genuisset resurrecturum.* » Et Anselmus hic: « *Stabat Maria in fide Jesu constantissima et patientissima; nam discipulis*

fugientibus, cunctisque viris recedentibus, in gloriam feminei sexus, inter tot pressuras filii sui constanter ipsa sola stabat in fide Jesu firma, et pulchra stabat, ut decet pudicitiam virginalem: non se laniabat in tanta amaritudine, non maledicebat, non murmurabat, nec vindictam hostium a Deo petebat; sed stabat disciplinata, verecunda virgo, patientissima, lacrymis plena, doloribus immersa. »

Imo B. Virgo, spectans in cruce pia Christi vulnera, adeo confortata est, ut etiam ipsa pro salute mundi mori esset parata. Ait S. Ambrosius in cap. XXIII Lucæ; non enim fide, robore et ardore charitatis erat inferior Abrahamo qui, propria manu unicum filium suum Isaac, Deo jubente, immolare voluit, *Gen.* XXII, accedebat certa fides et spes resurrectionis, quæ valde dolorem leniebat et animum virginis corroborabat. Certo enim credebatur Christum uti prædixerat tertia die gloriose resurrecturum.

15° IPSA PLUS EST PASSA QUAM CHRISTUS.

XVI
647
1

Mulier, ecce filius tuus. (Joan. XIX. 26.) — Dicit Christus *mulier*, non *mater*; ne nominando matrem, ipsius animam majori dolore afficiat, « ne, ut canit Baptista Mantuanus, materna pium laceraret viscera nomen; »

Secundo, ne astantes judæos et scribas contra eum concitet;

Tertio, ut ostendat se affectus humanos erga parentes exuisse;

Quarto, quia ad mortem et cælum tendens parente humanitas hujus vitæ abdicavit, et abdicandas esse docere voluit, ut matrem ad fortitudinem et

animum excelsum omnia hæc fortiter tolerandi excitet, memoremque faciat se esse illam, de qua prædixerat Salomon: *Mulierem fortem quis inveniet?* Prov. XXXI. 1.

B. Virgo enim amplius et diutius passa fuit quam Christus. Nam passio Christi desiit in morte, tum autem B. Virginis passio et compassio non desiit, sed crevit: nam Christi corpus mortuum de cruce depositum ipsa exceperit cum redivivo dolore, ac deinde per tres dies sepulturæ cruciatus Christi crucifixi, quos ipsa cominus oculis aspexerat, vivi hærebant in imaginatione ejus eamque cruciabant, usque dum Christus resurgens sua apparitione, consolatione et gloria eos abstersit.